

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

SPET ODKRIT NOV UMOR

América Marija Penkova v Podrečju pri Domžalah ubita in vržena v potok. — Umor se je izvršil konec februarja

Ljubljana.

Umor za umorom se vrsti, naša je prava epidemija pobijanja in ropanja. Kadar so težki, je življenje tako težko, da ni človeško življenje na celem. Z bedo raste nemoralna, razstavlja tatov, ropov in umorov. Drug za drugim se dogajajo uboji po katoliški Sloveniji, teden odkrije nov uboj.

Uboj orožnikov na Vrhopolju, uboja Kozarja in njegove pri Metliki, in zdaj nov uboj pri Domžalah, uboj, ki se je izvršil že pred meseci, a je bil zdaj odkrit.

Na binkoštni ponedeljek, 10. junija, sta neki moški in ženska v čolnu iz Domžal po Bistrici in zavila v potok Rača. Naladili se izliva sta v potoku, kjer sta orožnika in prihiteli so. Ugotovili so, da leži na dnu potoka razpadlo žensko truplo, ki je gotovo ležalo že pred časom v vodi. Ker ga ni niso mogli dvigniti na breg, so ga s pomočjo potegnilo iz vode in tu ga razstavili. V truplu so našli nekaj spoznalnih 57 letno Marijo Penkovo, rojeno Petek iz Podrečja v občini Dob pri Domžalah, ki so pogrešali že od 27. februarja in umor se je izvršil gotovo nekaj dni po njenem odhodu od doma. Od doma je odhajala namreč zmerom zelo zgrožena, ker je bila beračica, a je to skrivala radi svojega prejšnjega življenja.

Marija Penkova je bila nekoč podena v tovarni slaničnikov v Domžalah, pozneje pa se je s svojim možem Penkom, ki je došel iz Postojne, napotila v Ameriko, kjer sta z možem baje lepo živela. A razumela se nista. Po vojni sta se vrnila domov na posestvo ženinov staršev. Podrečju, a sta se kmalu ločila. Penko je odšel od hiše ter bil neke druge službo. Penkova je prišla iz Amerike predragotno v tudi denarja, imela je tudi posestvo, ki ji je bilo prepuščeno, da bi ji ga je umrl pred nekaj leti, da bi se je zatekla v menage, kjer živi še sedaj. Penkova je bila zelo skopka, a skupljala po navadi za denar za prazen nič ali obljubnosti. Penkova se je umorila s sosedo ter jih v neprestanih pravdah izgubila precej denarja, gotovo ji je kopnela, posestvo je izgubila. Pred leti je prodala posestvo čevljarju Hribarju iz Podrečja, a izgovorila si je preučen, da je hodila še pred leti v sezono delat v tovarni slaničnikov. Danjuna, je ta vir dohodkov, ki je bila izostala. Zaradi tega Penkova hodila beračica, a je hodila od doma zmerom zgrožena, da se je vračala ponoči, da je bil ljudje videli. Beračica je bila v bolj oddaljenih krajih, kjer je sicer toliko denarja, da bi ji bilo treba beračiti, saj je bila tudi stanovanje in hrano, a hodila je vendarle.

Tako je odšla tudi 27. februarja, in odlej se ni več vrnila. Zapravljali so za njo, ljudje so bili to in ono, a trdne resnice ni vedel nihče. Tri mesece in nekaj dni po zdaj našli njeno truplo.

Ko so truplo potegnili iz vode, so opazili, da je privezano precej dolg smrekov vrh: pri in drog so bile še vrvi, tudi noge in roke so bile privezane k vrhu. Tako so si mislili, da je morivec starko ubito vrzela na kol, jo obtežil s kakšno kamnom ter vrzel v potok, da se po popluti, truplo se je razpadlo od kamna in splavalo na dno.

Orožniki so takoj uvedli preiskavo, ter zaslišali sosedo o vseh okoliščinah, v katerih je živela Penkova. Aretirali so tudi že nekaj osumljencev in domnevajo, da so prišli prave storilce.

Sodna komisija je raztelesila truplo in ugotovila, da je bila starka gotovo umorjena in šele potem privezana na kol in utopljena. Ali je bila ubita ali zastrupljena, tega zdaj še ne vedo. Truplo je precej razpadlo in udarcev ni opaziti, želodec pa so poslali v kemično preiskavo. Ob enem je odšla komisija na kraj, kjer so truplo našli, preiskali strugo ter našli v strugi precej velik kamen, prepet z žico. Gotovo je storilec vrhac s truplom privezal z žico na kamen in vse skupaj potopil na dno potoka, misleč, da bo s tem umor prikril. Ker so orožniki aretirali več oseb, je verjetno, da ne gre za enega krivca, ampak da jih je bilo več. Mogoče je starka nosila zmerom ves denar s sabo, skrit kje v obleki, ker se je v svoji skoposti gotovo bala zanj. Storilci so to najbrže vedeli in jo napadli, oropali ter nato potopili.

Roparski uboj pojasnjen

Orožnikom je s sodelovanjem vaščanov uspelo v dveh dneh pojasniti umor. Aretiranih je bilo sedem oseb, med temi nekaj žensk. Vsi so najbližji sosede in znanci umorjenke.

Kakor poročano zgoraj, je bila Penkova pred leti zaradi gmotnega položaja prisiljena prodati posestvo in hišo zdaj 27-letnemu mizarju Francetu Hribarju, izgovorila pa si je sobo in užitek nekaterih njiv. Ker je Hribar tudi slabo ravnal s posestvom, je zasovražil Penkovo in ljudje so po odkritju umora takoj osumili krivde, ki sta njujevo v Penkovi oz. Hribarjevi hiši. O Penkovi so vedeli, da je imela precej perila, zlatnine, baje tudi denarja, gramofon itd. Storilci so se hoteli najbrže po lastiti starkinega premoženja, ki pa seveda ne predstavlja tolike vrednosti, da bi sam pohlep po njem zbudil misel na roparski umor.

V hiši je stanovala poleg Hribarjeve družine tudi delavka Angela Gaberskova, ki ni omožena, a ima dva otroka s svojim svačkom, 36 letnim klobučarskim pomočnikom Janezom Pircem, ki ima sestro Gaberskovo za ženo. Z ženo ima šest otrok, s vsakim po dva. Orožniki so aretirali njegovega lastnika Hribarja in njegovo ženo, Gaberskovo in Pircu, Hribarjevega brata Miho, Hribarjevo taščo, kočarico Dolničarjevo iz Zaboršta in njeno hčerko Marijo — torej sedem oseb, od teh štiri ženske!

Hribar kot glavni krivec tajni kakršnokoli krivdo. Tudi ko so mu navedli razne dokaze, je ostal pri zaničevanju krivde. Toda orožniki so na domu njegove tašče našli perilo umorjenke, iz katerega so bili izrezani monogrami. Tašča je izjavila, da ji je to perilo po izginotju Penkove prinesel Hribar spraviti. Tudi to Hribarja ne premakne, tajni dalje.

Da pa so brožniki res prišli prave krivce, pričča priznanje Pircu, ki je izpovedal, da se je umor dogodil takole:

Ko se je usodnega dne, 27. februarja, zvečer vračal z dela domov, se je po stari navadi oglašil pri Gaberskovi v Podrečju. Hribar je takoj naprosil, naj gre z njim v Šumberk po drva.

Šla sta. Spetoma pa je Hribar povedal Pircu, da je šla Penkova beračit proti Beričevem, da pa se bo v mraku vrnila in da jo misli v gozdu pričakati in ubiti. Prosil je Pircu, naj mu pomaga. Razložil je svoj načrt: v gozdu Šumberku jo počaka, napade jo in zadavi, nato pa jo skupno vržeta v Račo. Odlomil je smrekov vrhac in pripravil kol, v žepu pa je imel vrvi. Okrog tri četrti na 8 je Penkova res prišla. Hribar je skočil iz grma, jo z desno roko zgrabil za vrat ter položil vznok na tla. Tiščal jo je kakih 7 minut, potem pa je zaklical Pircu: "Janče, stopi dol, je že mrtva." Nato sta jo privezala na kol in odnesla k potoku Rači. Pirc je nato zbežal h Gaberskovi, Hribar pa je truplo obtežil in vrzel v Račo. Potem je prišel povedat Pircu, češ, da je že vse "fartig".

Cez 14 dni je Hribar pobral zlatnino Penkove ter je nekaj stvari odstopil Pircu. Tisti dan, ko so truplo našli, je bil Pirc spet pri Gaberskovi, pa mu je naročil Hribar, naj prinese tiste medaljone in uhane nazaj, o vsem drugem pa naj molči, naj pride karkoli. Pirc si ni upal ne stvari nazaj, rajši jih je na svojem vrtu zakopal.

Gaberskova in Hribarjeva tudi nočeta priznati krivde, dasi je očitno, da sta vedeli obe za umor. Iz hiše so torej odvedli v zapore obe ženski in Hribarja, ostali so v hiši le otroci: pet otrok od 11 mesecev do 4 leta starosti, trije Hribarjevi, dva od Gaberskove. Nekaj otrok so izročili dečjemu domu v Domžalah, drugim je občina postavila varuha.

Zasebno življenje teh aretirancev, hladnokrvnost, s katero je Hribar izvršil umor, pretkanost, s katero je truplo potopil na dno potoka — vse to kaže, da gre za moralno pokvarjene ljudi, ki se jim zdi nekaj zlatih uhanov in medaljonek zadosten razlog za uboj človeka.

Dobraviški umor žel. čuvaja Kozarja in njegove žene je še nepojasnjen. Osumljeni čuvaj Pavčič in Svačger se nahajata v metliških zaporih in oba tajita krivdo. Priznata kvečemu to, kar jima dokaže. V kratkem ju prepeljejo v novo meške zapore in morda se bo tam ta strahotni umor pojasnil s priznanjem. Vsekakor pa je toliko obremenjevalnih okolnosti proti Pavčiču, da do sodne razprave gotovo pride, četudi bo Pavčič ves čas tajil krivdo.

Vrhpoljskega dejanja pa listi sploh ne omenjajo več. Niti ne poročajo, ali še kaj zasledujejo napadalca, niti ne poročajo, kaj izpoveduje aretirana kmetica Gaberskova z Vrhopolja, kjer se je zločin izvršil. Vse je tiho. Pri vsakem večjem zločinu pri nas najprej zakriče, potem pa ne nadoma vse utihne, kakor bi odrezal. Storilec je verjetno med tem že daleč pobegnil in ga bodo težko našli.

"Nikar se ne jokaj, sinček! Le kaj moram vse noči spati v klavirju?"

"Nikar se ne jokaj, šček! Le še štirinajst dni potrpi, potem boš dosegel nov rekord in tvoja slika bo prišla v vse časopise."

On: "Še en obrok, pa bo pohištvo izplačano."
Ona: "Hvala Bogu! Zdaj si bova menda že lahko privoščila spet novo!"

Angleži navdušeni za Ligo narodov

Gibanje za razorožitev ima močno zaslombo

London, 29. jun. — Nad enajst milijonov Angležev se je pri glasovanju izreklo, da dežela še nadalje ostane v Ligi narodov. Neuradne volitve, ki so trajale sedem mesecev, so bile pravkar končane. Izid teh volitev kaže, da je ogromna večina prebivalcev za to, da Anglija ostane v Ligi narodov in da nadaljuje s poskusi za mednarodno razorožitev.

Na velikem masnem shodu so prijatelji miru slišali vikonta Cecila, "očeta" tega edinstvenega referenduma, ki je naznanil končni rezultat. Sprejeli so tudi njegovo resolucijo, ki poziva britsko vlado, naj sodeluje v vseh poskusi za konsolidacijo miru.

"Te volitve, katerih se je udeležilo 38 odstotkov prebivalstva v starosti 18 in več let, so velikega pomena," je dejal Cecil. "Izraz so naše borbe v prilog svetovnemu miru."

Izid glasovanja je pokazal, da je 11.090.387 angleških prebivalcev za Ligo narodov in 355.883 proti. Za splošno redukcijo oboroževanja je bilo oddanih 10.470.489 glasov in 862.775 proti. Za popolno odpravo bojnih letal na podlagi mednarodnega dogovora je bilo oddanih 9.553.558 glasov in 1.689.768 proti. Za prepoved izdelovanja in prodajanja orožja po privatnih firmah 10.417.329 glasov in 775.415 proti. Za ekonomsko sankcijo proti napadalcu 10.027.608 in proti 635.074 glasov.

Magnat odklonil delo religinim klientom

Duncan, Okla., 29. jun. — Erie P. Halliburton, oljni magnat, je včeraj izdal odredbo, ki prepoveduje usposlitev religinim klientov v vseh departmentnih Halliburton Oil Well Cementing Co.

"Ne vidim nobenega razloga, zakaj bi katerakoli firma uposlila osebo, ki prejema relig, ko je na tisoče ljudi, ki nočejo podpore na stroške davkoplačevalcev in gotovo bolj zaslužijo upoštevavanja nego tisti, ki prodajajo svoje glasove za bomo eksistenco," je rekel Halliburton.

Halliburtonova kompanija lajuje poleg oljnih vrvelec tudi zlate rudnike v Hondurasu ter druga podjetja in uposljuje nad tisoč delavcev.

Stavkarji v zlatih rudnikih dobili znatno pomoč

San Francisco, Cal. — Californijsko delavstvo je do zdaj prispevalo \$15.680.44 v pomoč rudarjem v Jacksonu, kjer stavkarji v zlatih rudnikih že od zadnje jeseni. Ves denar je bil poslan stavkarjem, je na zadnji seji centralne unije poročal njen predsednik Edward D. Vandeleur.

25 kitajskih delavcev ubitih pri eksploziji

Sanghaj, 29. jun. — Razstrelba, ki je včeraj uničila tukajšnjo tovarno za otroške igrače, je ubila 25 delavcev in ranila 100.

Prizor iz policijskega navala na lesne delavce, ki so zastavkali v Forest Grovu, Ore.

Krvava rudarska stavka v Kansasu

Več oseb ranjenih v spopadu med stavkarji in stavkokazi

Galena, Kans., 29. jun. — Dva najst stražnikov se je zabarikadiralo v uradu Eagle Picher Mining & Smelting Co. pred stavkarji in njih simpatičarji, ki so otvorili ogenj na leseno poslopje. Stražniki niso vrnili ognja, ker so se bali, da bi obstrelili avtomobiliste, ki so vozili po cesti med njimi in stavkarji.

Joplin, Mo., 29. jun. — Včeraj je prišlo do krvavih spopadov med rudarji, ki so zastavkali v rudnikih cinka in svineca, ter stavkokazi, v katerih je bilo več oseb ranjenih.

Do izredov je prišlo komaj 24 ur po odločitvi državne milice iz stavkovnega okrožja, ki se razteza na tri države — Kansas, Missouri in Oklahomo. Stavka v rudnikih in toplotnicah omenjene kompanije je izbruhnila 8. maja in je izzvala že več krvavih spopadov.

Oklahomske avtoritete so včeraj aretirale enajst oseb po bitki med stavkarji in stavkokazi, v kateri je bil eden obstreljen in več drugih močno tepenih. Stavkarji so zabarikadirali cesto, po kateri so šli stavkokazi na delo v avinčene rudnike v bližini Galene. Piketi so prevrnili več avtomobilov v občestne jarke, ko so vozniki ignorirali poziv, naj se ustavijo.

Charles R. Warden, prosekutor v Joplinu, je včeraj poslal apel G. B. Parku, guvernerju države Missouri, naj pošlje milicnike v stavkovno okrožje, da preprečijo nadaljnja nasilstva in vzpostavijo mir.

Sodnik pomaga izdajatelju lista

Izdal je injunkcijo proti časnikarski uniji

Lorain, O. — (FP) — Do prve stavke nove časnikarske unije v Ohiju je prišlo pri tukajšnjem dnevniku Lorain Journalu, ki je izpri sedem članov uredniškega štaba in članov clevelandške postojanke Newspaper Guilda ali časnikarske unije.

Takoj po izpору je unija oklicala stavko in organizirala masno piketiranje pred urednikom Journala, nakar je šel lastnik pred sodnika G. B. Pinehlevja in dobil strogo injunkcijo. Ta prepoveduje vsako piketiranje po simpatičarjih — dovoljuje le dva piketa-stavkarja — vsako bojkotno akcijo (nagovarjanje oglaševalcev, naj odpovedo oglaševanje in priobčitev stvari, ki bi se lahko smatrale za "grožnjo" skebon.

Pri masnem piketiranju so časnikarski uniji pomagali tukajšnji organizirani delavci. Stavkarjem je 11 unij obljubilo in tudi dalo pomoč, nakar je šel izdajatelj na sodišče po injunkcijo. Z delom so prenehali tudi tiskarji, ko so opazili pikete. Predsednik mednarodne tipografske unije Charles P. Howard jih je pa pozval telefonično iz Indianapolis, da se morajo vrniti na delo.

Roosevelt hoče ustaviti tožbe za zlato

(Nadaljevanje s 1. strani.)
v veljavi. Lastniki bondov argumentirajo, da so bili prikrajšani, ko je kongres preklical zlati standard. Za zlato, ki je pred "new dealom" predstavljalo vrednost \$1, morajo sedaj plačati \$1.69. Zato zahtevajo, da jim federalna vlada plača za vsak zlati bond v vsoti sto dolarjev \$169.

Delavstvo v novi ofenzivi proti velikim magnatom

(Nadaljevanje s 1. strani.)
čelnih delavcev. Dasi se konference med funkcionarji teh unij še vedno vrše, je sporazum o glavnih točkah te zveze že gotov. V načelu so se izrekli za čim-popolnejšo medsebojno kooperacijo tako v odbijanju napadov s strani podjetnikov kakor tudi v širjenju organizacije.

V bojno linijo se je postavilo tudi organizirano delavstvo v Philadelphiji. Na iniciativo centralne unije je bil ustanovljen "vojni svet", ki je napovedal vojno "čizlerjem" ne samo v besedi, nego tudi v dejanju. Z energičnim nastopom je že preprečil več redukcij, v glavnem pri neki večji tovarni, kjer je radi napovedane redukcije spontano zastavkalo 400 delavcev. V dveh dneh se je družba podala in tudi priznala unijo. Vojni svet je zdaj v kampanji za stotisočdolarški obrambni fond.

V Schenectadyju, N. Y., se je te dni vršila konferenca zastopnikov 93.000 delavcev v industriji radia. Zastopanih je bilo nad 20 mest. Tudi na tem zborovanju je bil ustanovljen vojni svet radijskih delavcev. Delegete so zaključili, da se bodo izdelovalci radijev "poslužili ekonomske sile proti vsakemu zvišanju delovnika in poslabšanju obstoječih delovnih pogojev."

V South Bendu, Ind., je centralna delavska unija zagrozila z generalno stavko radi boja pri Oliver Farm Equipment Co., ki je odslovila 250 delavcev radi pristopa v unijo.

Slično akcijo kakor v Philadelphiji in v mnogih drugih mestih je podvzela tudi centralna unija v San Franciscu, kjer se podjetniki pripravljajo na novo kampanjo. Za naprej, do novega leta, bo obdrževala tajne seje, na katerih bo razpravljala o taktičnih vprašanjih.

Vsa znamenja kažejo, da se bo Industrijska asociacija, zveza "openšaparjev", najprvo lotila unije pristanišnih delavcev, ki je lanske leto izšla zmagovita iz militantne generalne stavke. Njena pogodba poteče s prvim septembrom. Podjetniki so pričeli že s plačano propagandno kampanjo.

Ljudje so večinoma na strani stavkarjev. Po konservativni oceni je 2900 naročnikov odpovedalo naročnino, kar pomeni padec cirkulacije za 15%. Clevelandška časnikarska unija, ki vodi ta boj, planira kampanjo za združitve injunkcije.

gando v lokalnih časopisih. Z velikimi oglasi napeljujejo vodo na svoj mlin in ko pride čas, nameravajo udariti po uniji. Pri tem bodo imeli vso oporo zveze "openšaparjev". Proti tej kampanji je centralna unija sklenila se postaviti v odločen boj.

IZ PRIMORJA

Prepoved razširjenja vesti vojaškega značaja

Trst, junija 1935. — Zadnja številka uradnega italijanskega lista "Gazzetta Ufficiale" je prinesla odredbo, s katero je strogo prepovedano vsako razširjanje vojaških vesti vojaškega značaja. V zadnjem času se je polastilo italijanskega ljudstva veliko vznemirjenje zaradi obsežnih vojaških priprav, ki imajo namen, da čimprej dosežejo do vojne v vzhodni Afriki. Seveda je to vznemirjenje rodilo vsepolno komentarjev, demonstracij, uporov in drugega, kar italijanski vladi in fašizmu samemu nikakor ni všeč. Da bi vsaj nekoliko omilili veliko razburjenje, so morali poseči po skrajnih odredbah in zato bo sedaj vsak tisti, ki razširja čprav resnične vesti o bližajoči se vojni v Abesiniji, strogo kaznovan.

Kmetijsko društvo v Črnem Vrhu vodi fašistični komisar

Črni vrh, junija 1935. — Z aretacijo bivšega nadučitelja Tratnika, ki je dolgo vrsto let načeloval črnovrški posojilnici, obenem pa opravljal tajniške posle v Posojilnici in hranilnici in Kmetijskem društvu, so vsa ta mesta ostala prazna. Italijani pa kaj budno preže na take prilike in jih izkoristijo, kolikor jih pač morejo.

Mesec dni po aretaciji nadučitelja Tratnika je bil Kmetijskemu društvu imenovan fašistični komisar, ki je obenem tudi podešta v Črnem vrhu. Za opravljanje poslov komisarja pri Kmetijskem društvu mu je določena mesečna nagrada v znesku 500 lir. S tem je zadan Kmetijskemu društvu dvojni udarec in kakšen bo njegov konec, vemo že vnaprej.

Kmetijsko društvo, ki je bilo ustanovljeno leta 1898, je poleg Posojilnice in hranilnice, ki je bila ustanovljena leta 1895, domaća zadruga, ki je vsa leta delala uspešno v korist domačinov. Obe zadrugi sta bili ustanovljeni med prvimi te vrste na današnjem ozemlju Julijske Krajine. Bili sta močni gospodarski postojanki, ki sta izdatno in uspešno vsestransko podpirali kmeta.

Ker ni prošila za poitalijančenje priimka

Črni vrh, junija 1935. — Kot drugod je tudi pri nas prejemal cerkveni organizat nekako letno nagrado za svoje delo. Ta letna nagrada v znesku 540 lir sicer ni bila velika in jo je izplačevalo županstvo. Ker je naš organizat prejel časovni umri, je njegovo mesto prevzela njegova hčerka Josipina Mikuž. Pred kratkim pa je ta dobila poziv od županstva, s katerim zahtevajo od nje, da vloži prošnjo za spremembo priimka v italijansko obliko. Ker Mikuževa tega ni storila, ji je občina odpovedala določeno letno nagrado.

Slika kaže predsednika Roosevelta, ko govori kadetom vojaške šole v West Pointu.

Maksim Gorki:

MATI

SOCIALNI ROMAN

Vse, kar delate vi, je zločinsko, ker meri na to, da zaslužni ljudi; naše delo pa osvobaja svet od strahov in pošasti, ki jih je vstvarila vaša laž, vaša zloba, vaša poželjivost in ki plašijo ljudstvo. Izrvali ste človeka iz življenja in ga pokončali; socializem pa združuje od vas razdejani svet v veliko harmonsko celoto in ta — pride!

Pavel se je ustavil za hip in ponovil potihno, a krepkejšje: — Pride!

Sodniki so šepetali med seboj, delali čudne obraze in niti za trenotek niso obrnili poželjivih oči od Pavla, a mati je čutila, da skrunijo njegovo gibko, krepko telo s svojimi pogledi, da ga zavidajo za njegovo zdravje, silo, svežost. Obtoženci so pozorno poslušali besede svojega tovariša, njih obrazi so pobledeli, oči so radostno zasijale. Mati je požirala sinove besede, vtiskale so se ji v urejenih vrstah v spomin. Predsednik je nekočkrat vstavil Pavla, mu razložil kaj, enkrat se je celo žalostno nasmehnil; Pavel ga je molče poslušal in nadaljeval ostro, a mirno. Prisilil je, da so ga vsi poslušali, podrejoč svoji volji — volji sodnikov. Dolgo je trajalo, naposled pa je starec nekaj zakričal zamahnivši z roko proti Pavlu. V odgovor se je razlil nekoliko porogljivo Pavlov glas.

— Na koncu sem! Osebo vas nisem hotel žaliti, narobe — nehote prisoten pri tej komediji, ki jo imenujete sodno razpravo, sočustvujem z vami. Ljudje ste in vselej nam je žal videti ljudi, ki so, četudi sovražni našemu cilju, prisiljeni, da tako sramotno služijo nasilju, ki so do te mere izgubili zavest svojega človeškega dostojanstva ...

Sedel je, ne da bi se ozrl na sodnike, mati je zadrževala sapo, nepremično strmela na sodnike in čakala.

Andrej, ves razjarjen, je krepko stisnil Pavlu roko, Samojlov, Mazin in vsi drugi so se živahno sklonili k njemu. Pavel se je nasmehnil v zadregi zastran pritrdjevanja tovarišev; obrnil se je tja, kjer je sedela mati in ji pokimal z glavo, kakor da bi jo vprašal:

— Ali je prav?

Z globokim, veselim vzdihom mu je odgovorila, vasa zalita od vročega vala ljubezni.

— To je bilo sudišče! — je zašepetal Sizov.

— Kako jih je ... a?

Molče je pokimala z glavo, zadovoljna s tem, da je sin govoril tako smelo, morda še zadovoljnejša s tem, da je končal. V glavi ji je nemirno razbijalo vprašanje:

— No? Kaj pa sedaj?

XXVI.

Kar je govoril sin, ji ni bilo novo, poznala je te misli, ali prvokrat je tu, pred sodiščem, začutila čudno, privlačno silo njegove vere. Čudila se je Pavlovemu miru; čakala je, da se bodo sodniki prerekali z njim, da mu bodo srdito odgovarjali naglašajoč svojo resnico. A sedaj je vstal Andrej, pogledal izpod čela na sodnike in izpregovoril:

— Gospodje zagovorniki ...

— Pred vami je sodišče, in ne zagovornišvo! — je srdito in glasno pripomnil sodnik z bošnim obrazom. Iz Andrejevega izraza je mati videla, da se norčuje iz sodnikov; njegovi brki so se tresli, v očeh je sijala zvičajna mlačja priljubljenost, ki jo je dobro poznala. Krepko si je otrli glavo s svojo dolgo roko in vzdihnil.

— Kako? — je dejal in zmajal z glavo. — Mislim, da ni tako; vi niste sodniki, temveč zagovorniki ...

— Prosim vas, da govorite k stvari! — je suho pripomnil predsednik.

Frank Barbič, Cleveland:

'Nasprotnik katoličanstva'

(Nadaljevanje.)

Kot otrok, nisem veliko hodil v cerkev, ker nisem imel potrebne nedeljske obleke. Tem bolj pa sta hodila v cerkev oče in mati, medtem ko sem jaz moral doma paziti na mlajšega brata, ki sem ga zibal z nogu, v rokah pa sem imel katekizem, iz katerega sem se učil na pamet. V par mesecih sem znal na pamet vso katekizem. V glavo sem si zabil, da mora iti, tako da bom šel k obhajilu še predno bom 12 let star. Ampak prišlo so zapreke. Bil sem otrok revnih staršev. Že takrat sem se pomalem pričel zavedati, pozneje pa se je dogodilo, da sem prišel še do večjega spoznanja.

Ker je bil v faro vasi samo eden duhovnik, se je seveda vsako nedeljo brala samo ena maša, popoldne pa je bil križarski nauk ali večernice. Mnoge ženske in precej moških s tem ni bilo zadovoljnih, pa so izdelavali prošnje "za še enega gospoda". Po več letih molodovanja so bili farani končno uslišani. Prišel je mlad "dušni pastir", po par letih pa so farani želeli, da bi ga odnesel "sam hudič".

Bil je to mlad kaplan Vilče. Verniki so kaj hitro uganili, da mu manjka par kolose v glavi. Kadar je pridigal, je vedno imel hudiča na jeziku. Starim tercijalkam se to ni dopadlo. Pri njegovih pridigah nisi slišal ihtenja ne videl pretekanja solz, kot pri gospodu župniku. Seveda so togotni farani po končanih mašah precej zabavljali proti kaplanu. Moj oče je bil samouk v izdelovanju harmonik. Popravljaj je tudi stare harmonike, ki so mu jih čisto prinesli muzikantje po več ur daljave.

V fari sv. Križa je nekje v hribih neka vas z imenom Izvir, kjer baje izvira voda, in sicer tako močan je ta izvir, da bi njega voda gnala mlinsko kolo. Od tam je prihajal k mojemu očetu neki 24-letni fant s svojo harmoniko, da mu jo je popravil. Nekega dne, ko je odhajal, se je spomota ustavil v neki gostilni v C., kjer so imeli tudi cerkev in šolo. Tam je popil in igral na svojo harmoniko. V gostilno pa je vstopil tudi naš novi kaplan in se je začel z muzikantom prepirati, pa ne vem zakaj. Kaplan je bil hudo užaljen. Kaj se je med njima zgodilo nadalje, ne vem, vem pa, da sem jaz postal predmet za njiju prepir, pa to brez vzroka. Baš takrat se je tudi pripetilo, da se je v meni porodilo nasprotje proti katoliškemu duhovništvu.

Takrat sem obiskoval tretji

— K stvari? Dobro! Tako daleč sem že, da vam verujem, da ste resnično sodniki, neodvisni, pošteni ljudje ...

— Sodišče ne potrebuje vaše karakteristike ...

— Ne potrebuje? ... Hm ... no, bom pa nadaljeval ... ljudje, za katerih ni ne znanec ne prijatelj, prosti ljudje. Tu stojita pred vami dve stranki, in ena toži: Oropal me je in povezal! A druga odgovarja: Pravico imam ropati in povezovati, ker imam puško ...

— Ali imate omeniti kaj k stvari? — je vprašal starec s povišanim glasom. Roka se mu je tresla in prijetno je bilo materi videti, da se srdi. Ali Andrejevo obnašanje ji ni bilo po godu — ni se prilegalo sinovim besedam — resnega in strogega spora je hotela.

Malorus je molče pogledal na starca, potem je zmajal z glavo in dejal resnobno:

— K stvari? ... Čemu pa bi govoril z vami k stvari? Kar vam je bilo treba izvedeti, vam je povedal tovariš. Ostalo vam razlož, kedar bo čas, drugi ...

Starec je počasi vstal in izjavil:

— Vzemem vam besedo! Grigorij Samojlov.

Malorus je stisnil usta in se leno spustil na klop; poleg njega je vstal Samojlov:

— Državni pravdnik je imenoval sodruga divjake, sovražnike kulture ...

— Govorite le o tem, kar se tiče vaše zadeve ...

— To se je — tiče ... Ničesar ni, kar se ne bi tikalo poštenih ljudi ... In prosim vas, da me ne motite ... Vprašam vas — kaj pa je vaša kultura?

— Tukaj nismo za disputacije z vami! K stvari! — je dejal starec in pokazal zobe.

Andrejevo obnašanje je izpremenilo sodnike. Njegove besede, kakor da bi bile z njih nekaj posnele: na sivih obrazih so se pokazale sive lise, v očeh so gorele hladne, zelene iskre. Pavlove besede so jih razdražile, a s svojo silo so zadržavale razdraženost in zbujale izsiljeno spoštovanje; Malorus je strgal to zatajevanje in razgalil to, kar je bilo pod njim. Šepetali so med seboj s čudnimi obrazi in se začeli gibati neprimerno naglo.

— Vohune vzgajate, žene zapeljuje in dekleta, iz ljudi delate tatove in ubijalce, z žganjem jih zastrupljate ... Mednarodni poboji, ljudske vraže, moralno propadanje in podivjanost, to je vaša kultura! Da, sovražniki te kulture smo!

— Prosim Vas! — je zavpil starec in podbradek se mu je potresel. A Samojlov, ves rdeč, je blisknil z očmi in tudi zakričal:

— A mi čislamo in cenimo drugo kulturo — nje stvaritelje ste pustili, da so poginili v ječah in zblazneli ...

— Vzemem vam besedo! ... Fjodor Mazin! Mali Mazin je vstal, kakor da bi kvišku šinilo šilo in dejal s pretrganim glasom:

— Pozdravljeni! ... Vem, da ste me obsojili ...

Zasopel je, prebledel, na njegovem obrazu so ostale le še oči; iztegnil je roko in zaklical:

— Častno besedo! ... Kamorkoli me pošljete — pobegnem, povrnem se in bom delal zmerom ... vse življenje. Častno besedo!

Sizov je zakajšal in se zamajal. In vse občinstvo, prevzeto od rastočega razburjenja, je godlo nekam čudno in zamolklo. Neka ženska je plakala, nekdo je dušeče kašljal. Orožniki so ogledovali obtožence s topim začudenjem in občinstvo — z zlobo. Sodniki so se majali, starec je tenko zaklical:

— Gusev Ivan!

(Dalje prihodnjič.)

učitelju in mu izročil spričevalo ter mu povedal, da sem v C — pohajal že tretji razred, me je brž opozoril, da bom moral nazaj v drugi razred. Seveda sem se postavil, da pohajam šolo zadnje leto, učitelj Ravnika pa mi je dejal, da se v C — nisem zadošči naučil, kajti on dobro pozna ondotežnega učitelja. Tako me je peljal v drugi razred, v katerem je podučeval učitelj, ki so ga poredni šolarji radi njegove brade nazivali "Kozjebralec." Ta me je poslal k tabli in me poskušal v računstvu. To mi je šlo gladko. Sledilo je čitanje in tudi v tem sem se dobro odrezal, s pisavo pa se nisem mogel postaviti niti takrat ne sedaj, ker imam "težko roko." Izpraševal me je o slovnici, kaj je stavek, glagol, o sklanjavi in spregatvi ...

"Vidiš, ti ne veš niti kaj je stavek, pa hočeš v tretji razred," je dejal nadučitelj.

"Slovnice nas niso učili," sem dejal poraženo.

"Saj vem, da ne, ker je menda tudi sami ne znajo," me je podučil moj novi šolmajster, nato pa dostavil: "Ampak tukaj se jo boš moral učiti. Zato moraš ostati v drugem razredu."

In ostati sem moral!

Nadučitelj v L — je bil dokaj strog in natančen, zgodovino je znal zanimivo razlagati. Nosil je sivo brado in na eno oko je bil slep. Videl pa je več z enim očesom ko mnogi z dvema. Oblačil se je dostojno. Doma je bil iz Vipave, prava vipavska korenina. Ko sem pozneje pohajal njegov razred, je imel navado, ko so mu nagajale podgane, da jim je zvečer v svoji pisarni nastavljal past. In ko se je podgana ujela, sem jo izpustil, da smo jo šolarji lovili in končno ubili. Temu ni ugovarjal, ko sem pa to dejanje ponovil in je urna podgana ušla v klet ter me je neko dekle zadelo, se je pa gospod nadučitelj razsrdil, tako da je vse strele skupaj zgnal. Njegov srd je napravil konec našim avanturam z ujetimi podganami.

Par dni potem, ko sem pričel pohajati drugi razred, se je v šoli oglašil katehet Franc, ki je učil veronauk. Šlo je baš za polletna spričevala. Dasi sem šel vstopil v to šolo, sem vseeno dobil spričevalo, v veronauku pa sem moral prestati izkušnjo. Kaplan je bil dobra duša in v lahkojsem odgovorjal na vprašanja, zakar mi je dal red z označbo "prav dobro". Po prestani izkušnji je kaplan pustil na mizi notico za učitelja, v kateri me je pred vsemi učenci pohvalil, jaz pa sem seveda bil tega vesel, ker sem pred nekoliko dnevi v C — ondotežnemu kaplanu pokazal fige.

Prišel je čas birme. Glede učenja je bilo lahko, težje pa je bilo dobiti primerne botra. Končno se je staršem posrečilo, da so dobili bratovega botra, malega posestnika, lastnika četrtnine grunta ali zemlje, zato tudi ni bilo pričakovati velikega birmanskega darila. Kljub temu sem bil z njim zadovoljen, saj pa je imel dvoje lepih hčerk, dasi sta bili precej starejše od mene, pa sta tudi bili prijazne. Ena teh je sedaj nekje v Ameriki.

Birma se je vršila v mestu okrajnega glavarstva. Uvrstili smo se in prišel je mož s preklano kapo, vsakega s prsti potipal, naš domaći kaplan Franc pa je nosil kljukasto palico, in je bil menda zato prestavljen drugam. Boter je v nabiralnik vrzel par grošev, nato pa sem šel z njim in starši v gostilno, kjer se je za mojega očeta šele začela prava birma. On ga je pridno cikal, jaz sem se pa gostil s kosom potice in klobaso. S krogi, ki mi jo je podaril moj boter, sem kupil kar tri orglice, zase in za moja brata. Dal sem šestdeset vinarjev. Oče pa je dejal, da bi bilo modreje, če bi vsotico zapili.

Odšli smo proti domu. Jaz sem šel z botrom v vas G —, kjer je bil moj starejši brat, da mu izročim nove orglice. Čim sem se vrnil domov, nisem našel ne očeta ne matere. Zaskrbelo me je in sem pričel jokati. Pozneje sta se vendar vrnila in mati mi je povedala, da je med potjo oče padel v koruzo in tam zaspal. Pozneje ga je šla iskat, ko se je malo prespal, da pride z njo domov. Neki fant,

ki je mojega očeta mrzil, se je jezil, ker ni vedel, da oče spi v koruzi, drugače bi bilo zelo lahko, da se bi nad njim maščeval in ga s sekuro "počil". O tem mi je pravila mati pozneje.

V naši fari je dekanil dekan Stark, dva kaplana pa sta mu pomagala. Nekoč je prišlo do velike senzacije. Cerkovnikov brat je bil pri kapucinih v sednjem mestu. Nekoč je cerkovnika pekla vest in je šel k spovedi k bratu. Povedal mu je, da je dekanova nečakinjakuharica rodila otroka. Dekan ga je takoj ponoči krstil in otrok je kmalu nato umrl. Cerkovnika so poklicali, da še tisto noč otroka pokoplje in nikomur o tem ne pove. To je bila njegova izpoved, toda brat-kapucin mu ni dal odveze, temveč mu svetoval, naj o tem pove na sodišče, kar je tudi storil.

Prišli so orožniki in zaprli kuharico v okrajno ječo. Otroka so odkopali. Kako je umrl? Kdo je bil oče? Marsikaj se je govorilo o dekanu, ampak on je vendar bil duhovnik in zraven tega pa še dekan! Kako neki! Preganjali so le kuharico. Odvedli so jo pred deželno sodnijo v Novo mesto in ona je baje morala celo nesti tja svoje mrtvo dete. Bila je spoznana krivimo in obsojena. Na koliko zapora, tega se ne spominjam. Dekan je še ostal dekan. Vseeno mu je morala vest očitati, kakor so govorili, kajti kmalu je težko zbolel. Nekdo je pa moji materi pripovedoval čudne stvari, kaj je videl v farožu, ko je šel tja po opravkih. Dolgo je čakal, predno je prišla kuharica. Bila je vsa zmršena. Odprla je vrata v dekanovo pisarno in tam je sedel dekan ves rdeč ko puran. Ko je govoril, ni prišleca niti pogledal.

Kaplan je ostal toliko časa, da nas je pripravil za obhajilo. Solške počitnice so že nastopile, mi pa smo morali k veronauku. Upal sem, da bo s tem konec šole. Saj sem dobil red z označbo "prav dobro" ob koncu šolskega leta. Bil sem med četvorico, ki je bila priznana za najboljšo in zapisana v zlato knjigo. Sam dekan nas je pohvalil, mene še posebej, ker sem bil šele pol leta v dotični šoli. In ponosen sem bil spet, da sem pred pol letom zapustil kaplana Vilčeta.

Učili smo se naprej. Nekega dne je prišel v razred nadučitelj in je prečital imena onih, ki so izven šole. Jaz sem bil pa označen, da bom moral pohajati šolo še eno leto, ker sem še premalad, da bi končal. Zajokal sem, kmalu pa sem se spet potolažil.

Prišel je čas obhajila. Na predvečer smo morali k spovedi. Duhovnik Franc je bil dober spovednik, ker ni dosti izpraševal. Naslednje jutro sem vstal zgodaj. Takrat sem pri teti krave pasel. Tisto jutro sem si napravil pušelj iz rožmarina in vrtnic. Teta mi je hotela dati kos belega kruha, ki sem ga pa hvaležno odklonil. Vedela je, da bi rajše dobil par beličev — in dobil sem deset vinarjev. Nato sem odšel v cerkev brez spremstva staršev. Z glavnim opravilom smo bili kmalu gotovi, pred cerkvijo pa nam je katehet Franc delil darila. Nato proti domu. Okrenil sem se in tam videl očeta. Povabil me je v gostilno, kjer se je on okrepčal z rakijo, jaz pa z žemljico. Tako sem opravil dolžnost, četudi sem se bal, da je ne bom.

V bližnji vasi Z — so živeli štirje bratje, ki so imeli sestro Nežiko, staro 23 let. Kako jo je kaplan Vilče spoznal, ne vem, vem pa, da je začel k Nežiki redno zahajati. Bil je stalni vasovalc, dokler se niso najprej pritožili vaščani, potem pa vsi farani. Župnik ni hotel verjeti, da bi kaplan grešil. Ampak pritožbe so vztrajale, zato se je župnik bal, kaj bo, če pride škofu na uho. Da se sam prepriča, je splezal v zvonik in skozi line opazoval ter tudi zapazil, kako je Vilče vodil Nežiko pod pazduho po vrtni in se sklanjal k nji. Hodila sta po polju, med ržjo in pšenico ter koruzo, ampak župnik je bil le v zvoniku!

(Konec jutri.)

Ali ste naročili na dnevnik Prosveto? Podpirajte svoj list!

—Federated Picture.

Mlad fant Frank Smith je bil omamljen od plinov bom zavic, katere je policija v Omahi, Neb., vrgla med stavkojoče ne železničarje in njih simpatičarje. Dečka so morali odpeljati v bolnišnico.

HUMOR

"Mama, ali smem malo ven plavati?"

"Kaj ti ne pride na um! Voda je pregloboka!"

"Zakaj je pa oče lahko tako daleč plaval, mama?"

"To je pa druga, otrok; oče je zavarovan!"

Iz otroških ust

Šestletna Vida je dobila za god škaflo bonbonov. Ponudila jih je kot dobro vzgojen otrok vsem tetam po vrsti: seveda so vse hvaležno odklonile.

"Vida," jo pokara mama, ko je deklica ravno hotela s škaflo oditi, "zakaj pa stricu nič ne ponudiš?"

"Ne," odkima odločno mala, "njemu pa ne: on bi vzel!"

Dvounmo

K dvema starima devicama je prišel berač in prosil za kakšno ponošeno obleko.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto štete eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlane \$6.00 za eno leto ali \$1.20 za tri mesece. Ker pa člani še plačajo pri anasementu \$1.20 za tednik, se jim šteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Družn. drlavo in Kanado \$6.00	Za Cicerio in Chicago \$6.00
1 tednik in..... 4.80	1 tednik in..... 4.80
2 tednika in..... 3.60	2 tednika in..... 3.60
3 tednike in..... 2.40	3 tednike in..... 2.40
4 tednike in..... 1.20	4 tednike in..... 1.20
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in..... nič
Za Evropo je..... \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vrsto denarja ali Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član ali če se preseli proč od družine in ho zahteval sam svoj list tednik, moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena za Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati do vrsto lista Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo datum za to vrsto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo polijam naročnino za list Prosveto vrsto \$.....

1) Ime.....Čl. družta M.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov družine:

2).....Čl. družta M.....

3).....Čl. družta M.....

4).....Čl. družta M.....

5).....Čl. družta M.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P. J. TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene zmerne, unijsko dele pre

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY
2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE
Telefon Rockwell 4904
CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na željo tudi vsa ustrezna pojasnila